

Hajdú Dávid - Koncz Gábor

Felnőttoktatásban résztvevő nők munkaerő-piaci vizsgálata Miskolcon

Dávid Hajdú - Gábor Koncz

The Labour Market Study of Women Participating in Adult Education in Miskolc

Összefoglalás

A tanulmány a felnőttoktatás hatását vizsgálja a Miskolci kistérségben élő nők munkaerő-piaci helyzetére vonatkozóan. Kutatásunk elején több hipotézist is felállítottunk, aminek bizonyítására irodalomelemzést, statisztikai adatok analizálását és kérdőíves vizsgálatot használtunk. A vizsgálatot a Miskolci kistérségben élő 18 éves kor feletti gazdaságilag aktív nők körében végeztük, összesen 200 fő került megkérdezésre. A rendelkezésre álló adatok feldolgozásához az IBM SPSS Statistics 20 és Microsoft Excel 2007 programot használtuk fel. Kutatásunk célja az volt, hogy igazoljuk, a Miskolci kistérségben élők nők munkaerő-piaci helyzetére nincs kellő ráhatással a felnőttképzés. A kérdőíves vizsgálat eredményei azt igazolták, hogy bár érdeklődés van a felnőttképzések iránt, a kereslet és kínálat nincs összhangban. Az állam vagy nem támogatja a képzéseket vagy nincs olyan képzés, amivel szakmájában tovább tudna fejlődni és ennek hatására több forráshoz tudna jutni életminőségének javítására az abban résztvevő. A tanulmány ezért ebben az összetett témában javaslatokat kíván tenni a térség felzárkóztatására, a munkanélküliség csökkentésére, a nők hátrányosságának enyhítésére és a felnőttoktatás hatásfokának javítására vonatkozóan.

Kulcsszavak: munkanélküliség, felnőttoktatás, nők, elhelyezkedés, élethosszig tartó tanulás

Summary

In our study we would like to present the effect of adult education on the situation of women in the labour market in the subregion of Miskolc. During our research we developed several hypotheses that we proved by analysing the literature, by statistical data, and a questionnaire on this subject. Women over the age of 18, who are economically active and are living in the subregion of Miskolc were selected for the research. Altogether 200 people completed the questionnaire. We used IBM SPSS Statistics 20 and Microsoft Excel 2007 software to examine the data. The aim of our research was to prove that regarding the inhabitants of the subregion of Miskolc adult education is not effective enough to change the situation of women in the labour market. The results of the questionnaire showed the interest in adult education, but supply does not meet demand, since the state either does not support the education or the unemployed or the job-seeker cannot find a suitable education that would match her qualifications. We would like to recommend solutions for the development of this area, for the decrease of unemployment, for the improvement of the situation of women in the labour market and for increasing the efficiency of adult education.

Keywords: unemployment, adult education, women, finding a job, lifelong learning

BEVEZETÉS

A munkanélküliség az egyik legfontosabb és a közvéleményt is leginkább foglalkoztató gazdasági jelenség. Minden olyan országban, amelyek piacgazdasággal jellemezhetőek természetes a munkanélküliség jelenléte. Hazánkban a rendszerváltással párhuzamosan alakult ki a nyílt munkanélküliség. Borsod-Abaúj-Zemplén megye 1987-től kezdve a munkanélküliségi rátát és a munkanélküliek abszolút számát tekintve szüntelenül az országos élmezőnybe tartozik. Miskolc vonzáskörzetének helyzetére rányomja bélyegét az, hogy közel 25 éve a folyamatosan intenzív munkahely megszűnésekkel szemben nem kezdődött el e negatív folyamatot kompenzálni képes munkahely-teremtési, vállalkozásélénkítési folyamat (Halmos 2006).

Magyarországra a strukturális munkanélküliség jellemző, ami azt jelenti, hogy mindig található üres álláshelyek, hiába magas a munkanélküliség aránya (Timár, 1999). Általánosságban közel 30 ezer állás betöltetlen hazánkban (Semjén–Tóth, 2009), amelynek egyik oka az, hogy a munkavállalók birtokában nincs megfelelő képzettség, mely az állások betöltéséhez szükség, némely szakmában nem lehet találni szakmunkást, másik oka a mobilitás hiánya, azaz az álláslehetőség miatt nem változtatna lakhelyet (Pethő 2006). E mobilitás hiányának egyik oka az, hogy az ország egyes régióiba képtelenség reális áron az ingatlanokat eladni. E tény is a röghöz kötést erősíti. A harmadik ok, hogy némely hiányszakmában nagyon alacsony fizetést kínálnak, ami miatt nem érdemes a szociális támogatást feladni vagy elköltözni.

A nők munkaerő-piaci helyzetének legfontosabb jellemzője, hogy hátrányos helyzetben vannak, mind az indulás, mind

munkaerőpiacon belüli mozgás szempontjából. A munkaerőpiacon belül a nők mozgása enyhébb a férfiakénál, ez két tényező következménye. A nők helyzetükből adódóan kevésbé mozgékonyak, kötődnek a megszokotthoz, családi kötöttségeik miatt ritkábban mozdulnak el. Ezentúl azért sem mozgékonyak, mivel a kedvezőtlenebb lehetőségek nem csábítanak elmozdulásra. A munkaerő-piaci viszonyok jobb mozgási feltételeket a férfiak számára teremtenek (Koncz 1987).

A társadalom a nők munkaerő-piaci hátrányát túlnyomóan a gyermekszülés és nevelés következtében létrejövő kiesésre korlátozza. Hazánkban olyan foglalkozások nincsenek, amelyekben nők nem dolgoznának, néhány olyan munka, munkakör van, ami terheesség alatt nem végezhető (Frey 2005).

Az utóbbi évtizedekben folyamatosan nőtt a felnőttoktatás iránti kereslet, ami következik részben abból is, hogy a munkanélküliségi ráta igen magas. A nők elhelyezkedését és a munka világába való visszakerülését nehezíti, hogy gyermekvállalás után már vagy nincs meg a munkakörük, vagy nem tudják ugyanazt a munkakört biztosítani számukra. Ezért sokan gondolkodnak az átképzésben, továbbképzésben, amit felnőttoktatás keretében szereznek meg. Mindezt bizonyítja az is, hogy az OKJ rendszer teljes átalakítására került sor a 2013-as év során (Farkas–Henczi 2014).

Magyarországon a felnőttoktatásban való részvétel társadalmi csoportonként eltérő. Szoros a kapcsolat a foglalkoztatási helyzet és a tanulás között. A magasabb iskolai végzettségű embereknek munkaviszonya van sokkal nyitottabbak a tanulás iránt és a karrier

építésük során részt vesznek a felnőttoktatásban kortól, nemtől függetlenül. A diplomások 14,6%-a tanult iskolarendszeren kívül és iskolarendszerben 5,5%-a 2006-ban, viszont az alacsonyabb iskolai végzettségű embereknél ez az arány 2,3% és 0,4% volt, vagyis az a réteg képezi magát a legkevésbé, melyeknek a legnagyobb szüksége lenne rá, hogy javuljanak a munkaerő-piaci pozíciójuk (Sárdi 2012).

A felnőttoktatás elsődleges célja hazánkban a gazdaság felzárkóztatásához szükséges képzettebb munkaerő képzése az elmaradott térségekben. A végzettség a foglalkoztatottság és a képzettség közt szoros összefüggés van, mely a foglalkoztatási adatokból is kiderült (Köpeczi-Bócz 2007). A tartós munkanélküliek esetében megfigyelhető, hogy rájuk általában jellemző a szakképzettség hiánya és az alacsony iskolai végzettség, ez összefügg a kismértékű részvételükkel a munkaerő-piaci képzésekben.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A vizsgálati terület bemutatása

Az Észak-magyarországi régió a legrosszabb társadalmi-gazdasági mutatókkal rendelkező térség Magyarországon. Ebben nagy szerepet játszik a népesség alacsony iskolázottsága, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok átlag feletti aránya. Ebből a régióból vándorolnak el a legtöbben az ország gazdaságilag jobban teljesítő régióiba, s ez a régió rendelkezik a legrosszabb foglalkoztatottsági mutatókkal. A Miskolci kistérség a Hernád és Sajó völgyében a Bükk lábánál fekszik. A kistérséget 33 község és 7 város alkotja, e 40 település székhelye Miskolc. A kistérség 263 568 fő lakossal rendelkezik, amelynek 62%-át Miskolc 162 905 fős lakosság adja. Az egykor több mint a 207 ezer fős népességgel rendelkező Miskolc a

térség "növekedési pólusaként" kevesebb, mint 40 év alatt 45 ezer fős lakosságcsökkenést mutat. Erre alapvető befolyással volt a gyárak, bányák felszámolása, amely korábban több tízezer ember biztos megélhetését jelentette (Szalainé Homola et al. 2007). Manapság a munkavállalók nagy része a biztos megélhetést követve elvándorolnak a térségből az ország más pontjaira, illetve külföldre.

A kutatási módszerek és felhasznált adatbázisok ismertetése

Kutatásunk során a vonatkozó szakirodalom feldolgozását követően, statisztikai adatok elemzését végeztük el, majd kérdőíves vizsgálatot hajtottunk végre. A fent említett információforrások segítségével valóság-hű képet alkothattunk a választott kistérségben élő nők munkaerő-piaci pozíciójáról. A vizsgálat központi elemét a kérdőívek lekérdezése, feldolgozása és kiértékelése jelentette. Minden egyes kérdőív kitöltése személyes felügyelet mellett történt, hiszen csak így lehettünk biztosak abban, hogy minden kérdésünkre értékelhető választ kapunk. A vizsgálati mintába összesen 200 fő gazdaságilag aktív nő került be, akiknek a lakóhelye a Miskolci kistérségben van. A rendelkezésre álló adatok feldolgozásához az IBM SPSS Statistics 20 és a Microsoft Excel 2007 programot használtuk fel.

EREDMÉNYEK

Munkaerő-piaci elemzés a Miskolci kistérségről

A Miskolci kistérségben a nyilvántartott álláskereső száma az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. Jelentősebb kiugrást az adatsorban 2009-ben tapasztalhattunk, ami a gazdasági válság következménye volt. Általánosságban elmondható, hogy az elmúlt években mindig a férfi munkanélküliek száma volt a magasabb. Ez részben arra vezethető

vissza, hogy a nők GYES-ben részesülnek, így nagy részük három évre kizorul a munkaerőpiacról. A szezonálisra érzékeny vállalkozások (elsősorban a mezőgazdaságban és építőiparban) a téli hónapokban csökkentik átmenetileg a dolgozók számát, ami az év végi adatokat növeli, a nyáriakat pedig csökkenti. Végzettségüket tekintve a legnagyobb számú álláskereső az általános iskolát végzetek vagy azt sem befejezettek körében vannak. Az összes munkanélküli 38%-a nem rendelkezik sem érettségivel, sem szakmával. A legjobb helyzetben a felsőfokú végzettségűek vannak, akik sokszor olyan munkaköröket töltenek be, amelyeket alacsonyabb végzettséggel is elláthatnának. Ugyanakkor az is elmondható, hogy a 2000-es évek eleje óta az diplomás munkanélküliek száma növekedett a legjelentősebb arányban (több mint duplájára), vagyis a munkaerőpiac nem tudta követni a lakosság végzettségében bekövetkezett változásokat.

A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők esetében is a férfiak száma a magasabb. A legtöbb pályakezdő álláskereső éppen az utolsó vizsgált évben, 2012-ben volt. A számuk nem, hogy csökkent volna, hanem majdnem megduplázódott az utóbbi 10 évben. A kistérség álláskeresőinek körében a fizikai foglalkozásuk aránya nagyobb, mint a szellemi

foglalkozásuké. A szellemi foglalkozásuk több mint 60%-a nő, ugyanakkor a fizikai foglalkozásuk körében ez az arány alig haladja meg a 30%-os értéket.

Az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők eloszlását tekintve nem várt eredményeket találtam, mely nem is oly meglepő. A tartós munkanélküliek tekintetében nők többen van, mint a férfiak. A vizsgált években 2013-ban volt a legkevesebb létszámú a tartós munkanélküliek száma, ez mindkét nemnél erősen mutatkozik, viszont a legnagyobb kiugrás itt nem 2009-ben, hanem 2010-ben látható. Az elmúlt 5 évben a tartós munkanélküliek létszáma majdnem megfelelő volt (1. Táblázat). Ez annak is köszönhető, hogy ha egy nő szülés miatt kikerül a munkaerőpiacról túlságosan nehéz, hogy visszakerüljön. Az anyákat a legtöbb vállalkozó úgy ítéli meg, hogy rugalmatlanok, mert ha a gyermek, akkor a legtöbb esetben az anya marad vele otthon. A munkát és a családot nehéz összeegyeztetni, viszont nem lehetetlen. A munkanélküliek egyharmada egy éven túl nyilvántartott munkanélkülinek tekinthető a kistérségben. Minden harmadik ember, aki munkanélkülivé válik a kistérségben, nagy valószínűséggel egy éven túl a munkaerőpiacon kívül is marad.

1. táblázat: Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők eloszlása (2009-2013)

Időszak	Egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma	Ebből férfi	Ebből nő
2009	7980	4014	3966
2010	8281	4080	4201
2011	5473	2641	2832
2012	5889	2808	3081
2013	4873	2340	2533

Forrás: www.ksh.hu

A kérdőíves vizsgálat tapasztalatai

A megkérdezettek 6,5%-a 8 általános iskolai osztály végzettséggel rendelkezik, 22%-a szakmunkás, illetve szakközépiskolai végzettséggel rendelkezik, 49%-a érettségivel, és 22,5%-a diplomás. A válaszadók 57%-a lát reális esélyt arra, hogy 1-2 éves képzés keretében szakmát szerezzen. Az érettségivel rendelkezők 89,7%-a, míg a szakiskolai végzettségűek 77, 7%-a szeretne részt venni felnőttképzésben. Ezek szerint iskolai végzettségtől szinte függetlenül gondolják úgy a megkérdezettek, hogy fontos számukra a tanulás és újabb képesítés megszerzése. Aki egyszer már volt munkanélküli, az tudja, hogy milyen nehéz elhelyezkedni és szeretnének több, vagy jobb szakmával rendelkezni annak érdekében, hogy gyorsabban találjanak megélhetési lehetőséget. Ezért piacképes szakma megszerzésére törekednek.

Joggal feltételezhetjük, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők biztosabb háttérrel tudnak biztosítani gyermekeik számára, amely mind a továbbtanulást, mind a szakmaválasztást megkönnyítheti. A megkérdezettek szülei között az anyák helyzete valamelyest kedvezőbb a legmagasabb iskolai végzettséget figyelembe véve. A 200 válaszadó között egy olyan sem szerepelt, akinek az anyukája ne végezte volna el a nyolc általános iskolai osztályt. Azoknak az aránya ugyanakkor magasabb, akiknek nem sikerült sem szakmát, sem érettségi bizonyítványt szereznie (16,5%). A nők körében számottevően magasabb azoknak az aránya, akik érettségivel rendelkeznek (33%), míg a diplomások részaránya szinte azonos.

A megkérdezettek 24%-a nem rendelkezik semmilyen végzettséggel, ebből következik, hogy jelentősen nehezebb munkát találniuk, mint szakképzett társaiknak. Legmagasabb

arányban (10%) kereskedelmi végzettségűek szerepelnek a mintában, 8% szociális, 6-6% egészségügyi, valamint eladói végzettséggel rendelkezik és 4% varrónő. Elgondolkodtató, hogy azok a szakemberek, akik ilyen jól hasznosítható végzettséggel rendelkeznek, miért nem találnak munkát, hiszen még a leghátrányosabb térségekben is találkozunk álláshirdetésekkel eladói, vagy egészségügyi területeken. A válaszadók nagyon magas arányban (86%) részt vennének képzésekben. Gondolhatnánk, hogy ha ilyen magas érdeklődés van a képzések iránt, akkor miért nincsenek a statisztikai adatok ezzel összhangban? Ha ilyen nagy képzések iránt a kereslet, miért nem alkalmazkodik hozzá a kínálat?

A megkérdezettek 59%-a részt venne átképzésben. A válaszadók 18%-a részt venne képzésen, azonban munkahelye, munkáltatója nem támogatja azt (1. ábra). A legtöbb nemleges válasz esetén, a munkahelyen való nem támogatás áll, e válasz közel húsz százalékot elért, emellett gyakorinak számított a „nem tudnék vele jobban elhelyezkedni” válasz. Ez a válasz nem igaz, hisz minél nagyobb rész tudunk lefedni a munkaerőpiacon, annál nagyobb az esélyünk az elhelyezkedésre. A több és magasabb szintű végzettséggel rendelkező emberek a legjobb esetben munkahelyek között is válogathatnak, versenyezhetnek értük. Ez is igazolja, hogy a forráshiány akár munkavállaló, akár munkáltató oldaláról nézve, nagyban befolyásolja a nők továbbtanulási szándékát. Hiszen ha képzésre engedi el dolgozóját, munkaerőt veszít, még ha időszakosan is, ami következtében csökken a forgalom illetve a kapacitás. A munkavállaló ha önerőből szeretné képezni magát, az vagy túl költséges vagy a szabadságok miatt munkahelyének elvesztését kockáztatja.

Véleményünk szerint nagyon fontos lenne az állam hatékony együttműködése ebben a kérdésben. A munkáltatók támogatást kaphatnának a dolgozóik tovább- illetve átképzésére így nem kellene forráshiánnyal számolniuk. A munkavállaló támogatással – ingyenesen- vehetne részt képzéseken, aminek következtében jelenlegi munkahelyét biztosítaná illetve előrehaladását segítené. A munkahelyek által szervezett belső képzések jók és hasznosak, azonban nagyon specifikusak és nem adják meg az áthidaló lehetőséget arra, hogy a munkahely esetleges elvesztésekor is hasznosítani tudják az ott megszerzett papírt.

Arra a kérdésre, hogy milyen képzésen venne részt a legszívesebben, nem volt meglepő a válasz. Ma már kortól függetlenül, minden aktív ember számára fontos lett a nyelvtudás

(2. táblázat). Számos munkahelyen előnyt jelent, bizonyos képesítések megszerzésének pedig előfeltétele, mivel idegen nyelven is vizsgázni kell (pl. kereskedő).

Egyre többen gondolkodnak a külföldi munkavállalásban is, elsősorban a magasabb jövedelem, a jobb megélhetés reményében, amihez szintén nélkülözhetetlen valamely idegen nyelv ismerete. Emellett az egészségügyi ágazathoz tartozó képzéseket preferálják, amiben közre játszik a média részvétele is, hiszen sokat beszélnek az egymás segítségének fontosságáról, és Alaptörvényünk is tartalmazza, hogy minden ember kötelessége rászoruló idős szüleiről gondoskodni. E két tényező együttesen hat az ember lelkére, valamint hogy az ápolói, gondozói szektorokban folyamatos emberhiánnyal küzdenek.

2. táblázat: Milyen képzéseken venne részt a legszívesebben?

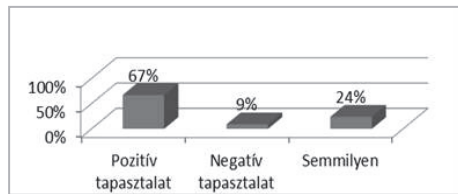
Képzés típus	Százalék
Idegen nyelvi képzések	44
Egészségügygel, kapcsolatos képzések	33
Oktatással kapcsolatos képzések	24,5
Idegenforgalom-vendéglátással kapcsolatos képzések	19,5
Kereskedelmi képzések	16
Informatikai képzések	14,5
Művészettel kapcsolatos képzések	13,5
Közgazdasági, pénzügyi képzések	8,5
Élelmiszeripari, mezőgazdasági képzések	7,5
Faipari, építészeti képzések	7
Egyéb képzések	7
Elektronikai, gépészeti képzések	3

Forrás: kérdőíves vizsgálat (2014) alapján saját szerkesztés.

A megkérdezettek 67 százaléka pozitív tapasztalatokkal tekint a képzésekre, mely eléggé biztató eredmény. Ezen emberek későbbiekben is be fognak ülni az iskolapadba és tovább képzik magukat, így nagyobb eséllyel vesznek részt a munkaerőpiacon.

Mindez pedig ösztönzőleg hathat munkatársaikra ismerőseikre. (Ha neki sikerült, nekem is menni fog.) A válaszadók majd negyedének nincs tapasztalata felnőttképzéssel, amely nem számít rossz aránynak (1. ábra).

1. ábra: Milyen tapasztalatai vannak a felnttktépzésekkel kapcsolatban?

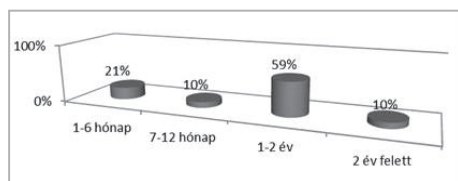

Forrás: Kérdőíves vizsgálat (2014) alapján saját szerkesztés.

A képzések, átképzések fontosságát igazolja az is, hogy a megkérdezettek 57%-a könnyebben talált munkát segítségével. Ez azonban nem csupán az átképzések fontosságát bizonyítja, hanem azt is, hogy valós jogosultsága van a felnttktépzésben bevezetett szakképesítés ráépüléseknek, melyek tandíjmentesen végezhetőek el a szükséges bemeneti feltételek megléte esetében.

A megkérdezettek 59%-a egy-két évet fordítana egy új szakma elsajátítására, és csak 10% mondja azt, hogy két évnél többet is áldozna erre. Sajnos ez részben ütközik az új OKJ rendszerrel, ahol már két évnél rövidebb képzésben nem lehet részt venni, sőt a duális képzés keretében három év alatt lehet új képesítést szerezni (2. ábra).

2. ábra: Mennyi időt lenne hajlandó egy új szakma megszerzésére fordítani?

Forrás: Kérdőíves vizsgálat (2014) alapján saját szerkesztés.

Annak ellenére, hogy megkérdezetteknek csupán 8,5%-a venne szívesen részt közgazdasági, pénzügyi képzésben, mégis a legtöbben (31,5%) ebben a képzéstípusban látják a legnagyobb lehetőséget. A válaszokból felállított rangsor arra enged következtetni, hogy a legtöbben a munkakörrel járó jövedelem alapján választottak, nem pedig az alapján, hogy mivel foglalkoznának a legszívesebben. Ez is igazolja korábbi feltevésünket, miszerint a megélhetés és a jövedelem diktálja a továbbtanulás irányát.

Korábban már említettük, hogy végzettségtől függetlenül vennének részt képzésekben a megkérdezettek. Ebben közrejátszik az a drasztikus adat is, hogy a megkérdezettek 70,5% volt már álláskeresői státuszban, illetve jelenleg is az. Még elkésőbb hogy egyharmaduk tartós munkanélkülinek számít. Elhelyezkedésük akadályozásában számos okot felsoroltak, mégis a válaszadók 25%-a a gyermekelhelyezést látja a legnagyobb akadálynak az elhelyezkedésben. A képzések fontosságát igazolja az is, hogy a megkérdezettek majd 40%-a nem tartja piacképesnek a szakmáját.

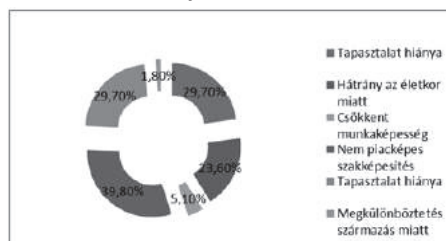
A képzések fontosságát igazolja az is, hogy a megkérdezettek majd 40%-a nem tartja piacképesnek a szakmáját itt említeném meg ismét az ördögi kört, miszerint elsősorban nem azért nem tanulnak az emberek, mert lusták, hanem mert vagy anyagilag nem engedhetik meg maguknak, vagy a munkáltató nem támogatja őket benne. Sokan hivatkoznak (29,7%) a tapasztalat hiányára, illetve a korukra. Ebben segíthetnek a foglalkoztatási támogatások, melyek pont a 25 év alattiakat, az 55 év felettieket és a GYES-ről visszatérőket támogatja. Azonban a támogatás mértéke még mindig nem elég vonzó a munkáltatók számára (3. ábra).

Vizsgálatunk azt is alátámasztotta, hogy a magyar emberek többsége nem igazán tekinthető mobilisnak. Ennek részben az az oka, hogy saját tulajdonú ingatlanban élünk és nem bérelt lakásokban, ami önmagában megnehezíti a helyzetet és sokkal erősebbek a családi kötelek. A megkérdezettek fele azon a településen szeretne elhelyezkedni, ahol lakik. Ez nők esetében teljesen érthető is, hiszen számára sokkal fontosabb, hogy mennyi idő alatt ér be a munkahelyére és mennyi idő alatt érkezik majd haza. A dolgozó nőknek ugyanis van egy második állásuk is, mégpedig a házimunka, ami nem egy időszakosan megjelenő másodállás, hanem minden körülmények között elvégzendő feladat. Emellett legtöbb esetben a nő feladata a gyermekkel való foglalkozás is. A válaszadók 21,5% hajlik arra, hogy a megye más településén vállaljon munkát. Ez is erősíti az előbbieket, hogy bár nagy úr a kényszer, és messzebbre kell menni, mert nincs miből megélni, akkor utazik, de lehetőség szerint szeretné a munkába járás idejét lerövidíteni. Korábban ismertettük, hogy a megkérdezettek nagyon fontosnak tartják az idegen nyelv elsajátítását. Ezzel van összefüggésben, hogy a válaszadók 54%-a úgy véli, nagyban befolyásolja elhelyezkedési esélyeit, ha beszél valamely idegen nyelven. A válaszadók 18,5%-a pedig külföldön is szívesen vállalna munkát.

A kérdőívészés során feltett kérdésekre adott válaszlehetőségek, mint változók kapcsolatát keresztábla elemzéssel vizsgáltuk meg. Az elemzés során elsősorban a kalibráló kérdések (pl. életkor kategóriák, legmagasabb iskolai végzettség) jelentették az összehasonlítás alapját. Különösen a válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége befolyásolta az egyes kérdésekre adott válaszokat. A megkérdezettek továbbtanuláshoz való viszonyát azzal a

kérdéssel vizsgáltam meg, hogy mit gondolnak az élethosszig tartó tanulásról.

3. ábra: Mi jelenti az akadályt az elhelyezkedésben?

Forrás: Kérdőíves vizsgálat (2014) alapján saját szerkesztés.

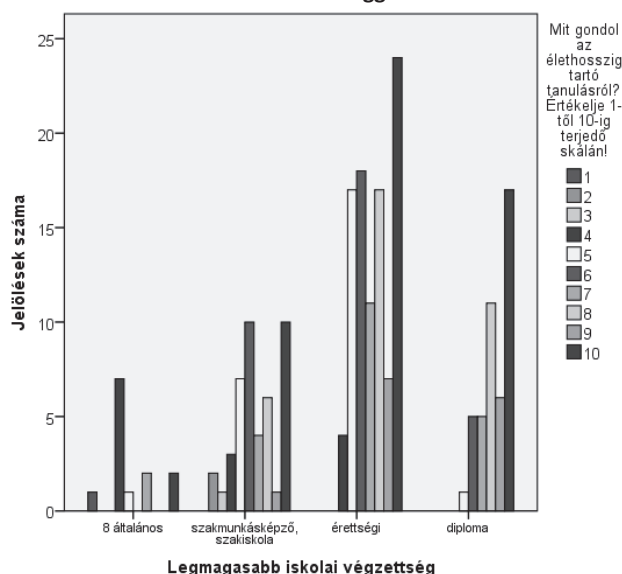
A válaszok alapján egyértelműen kirajzolódott, hogy a magasabb iskolai végzettségű válaszadók tartják fontosabbnak ezt a megközelítésmódot. A Khí-négyszeg vizsgálat során a szignifikancia érték jelentősen az 5%-os határérték alatt maradt ($\alpha=0,000$). A diplomások közül mindenki legalább közepesen fontosnak tartotta ezt a fajta hozzáállást, hogy érvényesülni tudjanak napjaink munkaerőpiacán. Az érettségivel rendelkezők körében már diverzifikáltabbak voltak a válaszok. A legtöbben kifejezetten fontosnak értékelték az élethosszig tartó tanulást, azonban egy másik jelentősebb csoport csak közepesen fontosnak tartotta azt. A szakmunkás- és szakiskolai bizonyítvánnyal rendelkezők körében már gyakorlatilag azok voltak többségében, akik közepes válaszértékeket jelöltek meg. A maximum 8 általános iskolai osztállyal rendelkezők száma ugyan meglehetősen alacsony volt a mintában, azonban az egyértelműen kirajzolódott, hogy kevésbé tartják meghatározónak az elhelyezkedés szempontjából a továbblépést, új szakmák megszerzését (4. ábra).

A képzésben, átképzésben való részvétel hajlandósága az előzőeknek megfelelően

szintén erős kapcsolatot mutatott a megkérdezettek végzettségével. A magasabb végzettségűek egyúttal több időt is töltenének el további szakképzések megszerzésével. A mobilitása a középiskolai végzettséggel rendelkezőknek a legnagyobb, a legmagasabb

arányban ők vállalnának állást külföldön, vagy az ország távolabbi régióiban. Ebben az esetben inkább az életkor a meghatározó faktor, a 30 év alattiak körében kifejezetten nagy a hajlandóság arra, hogy külföldön vállaljanak munkát.

4. ábra: A legmagasabb iskolai végzettség és az élethosszig tartó tanulás megítélésének összefüggése

Forrás: Kérdőíves vizsgálat (2014) alapján saját szerkesztés.

KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Vizsgálataink rámutattak arra, hogy az oktatásban eltöltött idő növekedése nem feltétlenül javítja a nők elhelyezkedési lehetőségeit. A kereslet és a kínálat nincs összhangban, gyakran tapasztalható, hogy az oktatási rendszer nem a munkaerő-piaci elvárásoknak képez. Divat lett diplomásnak lenni, miközben visszaesett a szakképzés státusza. Ha a fiatalok oldaláról közelítjük meg a kérdést, akkor láthatjuk, hogy a szakképzést egy rossz, utolsó választásnak tartják a mai huszonévesek. Ebből kifolyólag az tapasztalható, hogy többségében gyenge

képességű diákok választják ezt a képzési formát.

Miskolc térségében a nemek alapján az utóbbi években folyamatosan a férfi álláskeresők magasabb száma volt megfigyelhető. A tartós munkanélküliek között azonban már a nők létszáma a magasabb. Ha a végzettségeket tekintjük, akkor megállapíthatjuk, hogy akik 8 osztályt vagy annál kevesebbet végzett, az igen nagy eséllyel válik munkanélkülivé a megyében. Az állománycsoportokat tekintve a fizikai dolgozók nagyobb számban vannak jelen az álláskeresők között, mint a szellemi dolgozók.

Nemzetközi viszonylatban, a felnőttoktatásban résztvevők aránya Magyarországon nagyon alacsony. Ennek ellenére a vizsgálat során azt tapasztaltuk, hogy a megkérdezettek nagyon magas arányban vennének részt felnőttképzésben. Akik pedig már rendelkeznek ilyen irányú tapasztalattal, azok 67%-ban pozitívan nyilatkoztak arról.

A kérdőíves vizsgálatba bevont nők döntő többsége fontosnak tartotta a továbbtanulást, a felnőttképzésben elérhető újabb szakmák megszerzését. A magasabb iskolai végzettségű emberek azonban sokkal nyitottabbak a tanulás iránt az alacsonyabb iskolai végzettségű emberekkel ellentétben. Vagyis pont az a réteg képi magát a legkevésbé, amelynek a legnagyobb szüksége lenne rá, hogy javuljon a munkaerő-piaci pozíciója. Tapasztalataink szerint a családi háttér, a szülők iskolai végzettsége jelentős mértékben befolyásolja, hogy gyermekük milyen szintű iskolai végzettséget szerez, és milyen hajlandóságot mutat a továbbtanulásra.

Joggal gondolhatnánk, hogy az emberek nagy arányban önmagukat és nem megfelelő végzettségüket okolják munkanélküliségük miatt, azonban a válaszadók 70%-a nem ebben, hanem a munkahelyteremtésben látja az alapvető problémát.

Felmérésünk alapján a legnépszerűbbnek az idegen nyelvi képzések tekinthetők. A nyelvtudást a válaszadók többsége az országhatárokon belüli elhelyezkedés esetén is kifejezetten hasznosnak tartja, emellett a megkérdezettek közel ötöde azt sem tartja kizártnak, hogy külföldön vállaljon munkát. A második legnépszerűbbnek az egészségügyi képzések bizonyultak, amelyek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is biztos elhelyezkedési lehetőségekkel kecsegtetnek. Érdekes ellentmondás, hogy miközben a megkérdezettek úgy gondolják, hogy a legjobban a pénzügyi és informatikai végzettséggel lehet elhelyezkedni, az ilyen irányú képzésekben való részvételre sokkal alacsonyabb a hajlandóság.

HIVATKOZOTT FORRÁSOK

- [1.] Farkas Éva – Henczi Lajos (2014): A felnőttképzés új szabályozása. Felnőttképzési kézikönyv. Bp.: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 129 p.
- [2.] Frey M. (2005): Nők a munkaerőpiacon – a rugalmas foglalkoztatási formák iránti igények és lehetőségek. Budapest, 2005, p. 8-15.
- [3.] Halmos Cs. (2006): Foglalkoztatáspolitikai – rendszerváltás. = Munkaügyi Szemle, 50. évf., 7-8.sz., pp. 31-37.
- [4.] Koncz K. (1987): Nők a munkaerőpiacon. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- [5.] Köpeczi-Bócz T. (2007): A felnőttképzés szerepe az Európai Unió politikáiban. In: Zachár L. (szerk.): Tanár-továbbképzési konferenciák. Budapest, NSZFI, pp. 202-215.
- [6.] Pethő L. (2006): Nyelvórák, emlékezet tréning idősöknek. = Felnőttképzés, 4 (1), 28-31.
- [7.] Sárdi Cs. (szerk.) (2012): A felsőoktatás-pedagógia kihívásai a 21. században. Eötvös József Könyvkiadó.

- [8.] Semjén A. – Tóth I. (2009): Rejtett gazdaság: be nem jelentett foglalkoztatás és jövedelemeltitkolás, kormányzati lépések és a gazdasági szereplők válasza. Budapest: MTA Közgazdaságtudományi Intézet.
- [9.] Szalainé Homola A.-Fejes L.-Szabó Zs.-Szilágyi F. (2007): Miskolc város társadalma és gazdasága. KSH, Miskolc, 79 p.
- [10.] Tímár J. (1999): Átmenet a tanulásból a munka világába. Párizs: OECD.